

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 30 czerwca 2008 r.

DL-P-I-0700-26/08

BM-I-0700-228/08

1 1 1 1
R. B. B. T. A. R. H. A.
Marsz. Prac Senackich
wpłynęło dn. 4.07.08, zał.
nr 5041, podpis. *uk*

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 2.07.08.

nr 4104, podpis.

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Henryk Kruczek

W odpowiedzi na oświadczenie Pana Senatora Władysława Dajczaka w sprawie dotyczącej zagrożeń, jakie powodują kierowcy znajdujący się w stanie nietrzeźwości oraz związanych z tym problemem ewentualnych zmian przepisów karnych w celu ochrony innych uczestników ruchu drogowego, przesłane pismem z dnia 21 maja 2006 r. numer BPS/DSK-043-491/08 uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Problem podniesiony w oświadczeniu Pana Senatora jest niezmiernie ważny, ponieważ wypadki spowodowane przez nietrzeźwych kierowców wywołują poważne skutki w sferze życia i zdrowia ludzkiego.

Polskie ustawodawstwo przewiduje karalność czynu, stanowiącego występki, polegający na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości w art. 178a § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) oraz sankcję za wykroczenie, którego znamieniem jest prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie po użyciu alkoholu w art. 87 § 1 i 2 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. Nr 12, poz. 114, z późn. zm.).

Sprawca prowadzący pojazd mechaniczny w stanie nietrzeźwości, zgodnie z treścią art. 178a § 1 k.k. podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Stan nietrzeźwości sprawcy, który popełnia przestępstwo określone w art. 177 k.k. (wypadek komunikacyjny) wpływa na zaostrzenie kary (art. 178 § 1 k.k.). Orzeka się przy tym zakaz prowadzenia pojazdów w wymiarze od roku do lat 10 (art. 42 § 2 k.k. w zw. z art. 43 § 1 pkt 1 k.k.).

W polskim prawie karnym istnieje również – wprowadzony ustawą z dnia 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny (Dz. U. Nr 48, poz. 548) – środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na zawsze.

Artykuł 42 § 3 k.k. przewiduje możliwość orzeczenia tego środka karnego wobec sprawcy przestępstwa:

- z art. 173 k.k. lub 174 k.k. (sprowadzenie katastrofy lub jej niebezpieczeństwa, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu).
 - z art. 177 § 2 k.k. (spowodowanie wypadku, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu).
 - z art. 355 § 2 k.k. (wypadek spowodowany przez żołnierza prowadzącego uzbrojony pojazd mechaniczny, którego następstwem jest śmierć innej osoby lub ciężki uszczerbek na jej zdrowiu),
- jeżeli sprawca był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia.

Przepis art. 42 § 4 k.k. zobowiązuje sąd do orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na zawsze w przypadku ponownego skazania osoby prowadzącej pojazd mechaniczny w warunkach określonych w art. 42 § 3 k.k. Sąd, orzekając zakaz prowadzenia pojazdów, nakłada również obowiązek zwrotu dokumentu uprawniającego do ich prowadzenia.

Nadto, sąd ma możliwość orzeczenia dolegliwych kar majątkowych: a to w postaci grzywny do 360 stawek dziennych przy maksymalnej stawce dziennej 2000 złotych (czyli do 720 000 złotych) – wymierzanej jako grzywna samoistna zgodnie z art. 33 § 1 i 3 k.k. lub w wysokości 180 stawek dziennych przy maksymalnej stawce dziennej 2000 złotych (czyli do 360 000 złotych) wymierzanej jako grzywna przy

warunkowym zawieszeniu wykonania kary oraz - na podstawie art. 49 § 2 k.k. - świadczenia pieniężnego na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej, z przeznaczeniem na cel bezpośrednio związany z udzielaniem pomocy osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych w wysokości do 60 000 złotych.

Obecnie, wobec każdego sprawcy przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, który był w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca przestępstwa orzekany jest obligatoryjnie zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres od roku do lat 10 (art. 42 § 2 k.k.). Przypomnieć należy, że przestępstwo z art. 178a k.k. jest zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2. W tych warunkach orzekanie zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na zawsze byłoby nieadekwatne do grożących za ten czyn kar zasadniczych.

Niewątpliwie przestępstwo prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości jest przestępstwem nagminnym i zasługującym na szczególne potępienie.

Podnieść jednak należy, że do grudnia 2000 r. wskazany czyn był jedynie wykroczeniem. Nie można także pomijać faktu, że jest to przestępstwo o charakterze formalnym oraz, że nie wiąże się ze spowodowaniem skutków w postaci obrażeń ciała, czy śmierci innych osób. W przypadku wystąpienia skutku w postaci obrażeń ciała lub śmierci innych osób, sprawca odpowiada bowiem za inne, znacznie surowiej zagrożone przestępstwo (art. 177 § 2 k.k. w związku z art. 178 § 1 k.k.).

Podkreślić należy, że problem skutecznego wyeliminowania nietrzeźwych kierowców z ruchu drogowego stanowi przedmiot stałych i konsekwentnych działań ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości. W związku z utrzymującą się na wysokim poziomie liczbą postępowań karnych w sprawach o wypadki drogowe popełnione w stanie nietrzeźwości oraz polegających na kierowaniu w stanie nietrzeźwości pojazdem mechanicznym lub innym pojazdem, podjęte zostały działania zmierzające do ograniczenia tych wysoce szkodliwych społecznie zachowań. Służyć ma temu przede wszystkim upowszechnienie praktyki stosowania zabezpieczeń pojazdów,

którymi poruszali się nietrzeźwi kierowcy. pod kątem późniejszego orzeczenia ich przypadku.

W tym zakresie Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny skierował w dniu 20 czerwca 2006 r. wytyczne do Prokuratorów Apelacyjnych zobowiązujące do zaostrzenia stanowiska w przedmiocie stosowania zabezpieczeń majątkowych na pojazdach. którymi poruszali się nietrzeźwi kierowcy. w celu zwiększenia dolegliwości przyszłej kary. Wskazana tam została możliwość szerszego wnioskowania o orzeczenie kary grzywny zarówno samoistnej, jak i grzywny orzekanej w przypadku zawieszenia przez sąd wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności, jak również została wskazana właśnie możliwość wykorzystania orzekania środka karnego przewidzianego w art. 44 § 2 k.k., czyli przypadku pojazdu jako narzędzia służącego do popełnienia przestępstwa.

Orzecznictwo sądowe w tym zakresie jest jednak niejednoznaczne gdyż część sądów dokonuje wykładni prawa polegającej na uznaniu. że pojazd mechaniczny nie jest przedmiotem służącym lub przeznaczonym do popełnienia przestępstwa w rozumieniu art. 42 § 2 k.k.

Ponadto prokuratorzy zostali zobowiązani do występowania wobec sprawców przestępstw kwalifikowanych z art. 178 k.k. i 178a k.k. z wnioskami o podawanie wyroków skazujących do publicznej wiadomości łącznie z opublikowaniem nazwiska skazanego, a w przypadku uprzedniej karalności za tego rodzaju czyn - również jego wizerunku.

W tej sytuacji wydaje się, że postulat zaostrzenia obecnie obowiązujących przepisów regulujących odpowiedzialność za przestępstwa i wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji nie wydaje się zasadny.

W Kodeksie postępowania karnego nie ma szczególnego trybu postępowania w sprawach o przestępstwa popełnione przez nietrzeźwych kierowców. Ponieważ są to jednak sprawy zakwalifikowane przez ustawodawcę do kategorii spraw o mniejszym stopniu skomplikowania. to w większości są one prowadzone w trybie uproszczonym i jest możliwość zastosowania w nich wszystkich instytucji Kodeksu postępowania karnego. które mają na celu wydanie wyroku, w krótkim czasie, bez ponoszenia dodatkowych kosztów tj:

- wniosek prokuratora o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy (art. 335 k.p.k.),
- wniosek o dobrowolne poddanie się karze (art. 387 k.p.k.),
- postępowanie nakazowe (art. 500 i następne k.p.k.),
- postępowanie przyspieszone (art. 517 i następne k.p.k.).

Podobnie jest w stosunku do osób dopuszczających się wykroczenia polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie po użyciu alkoholu (art. 87 § 1 k.w.).

W tej sytuacji nie wydaje się zasadny do rozważenia wniosek sugerujący wymóg wprowadzenia w praktyce dodatkowych uproszczeń proceduralnych.

Zgodnie z Kodeksem postępowania karnego powszechny obowiązek doniesienia o popełnionym przestępstwie ma co do zasady charakter społeczny (art. 304 § 1 k.p.k.). Prawny obowiązek jest związany bądź z najcięższymi kategoriami przestępstw, takimi jak przestępstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwa wojenne, przestępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, czy zbrodnie zabójstwa (art. 240 § 1 k.k.) bądź z pełnioną funkcją przez osobę zawiadamiającą (304 § 2 i 231 k.k.).

Przestępstwa, których dotyczy oświadczenie Pana Senatora, choć poważne, znacznie odstają od kategorii najcięższych przestępstw, co do których istnienie obowiązku doniesienia, a co za tym idzie zmiana przepisów naruszałaby spójną koncepcję ustawodawcy.

Rozszerzenie tego katalogu nie wydaje się zatem skutecznym sposobem eliminacji problemu poruszonego w oświadczeniu Pana Senatora.

Kodeks karny przewiduje karalność nie tylko sprawców, ale rozszerza karalności czynu także na osoby, które ułatwiły popełnienie przestępstwa (np. udostępniły pojazd nietrzeźwemu kierowcy w celu kierowania nim (art. 18 § 2 i 3 k.k.)), co ma swoje znaczenie dla zmniejszenia tolerancji wobec przyzwolenia na prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości.

Zgodnie z danymi statystycznymi dotyczącymi skazań za przestępstwa komunikacyjne spowodowane pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego, w grudniu 2000 r. w związku z nowelizacją Kodeksu karnego, skazano prawomocnie 4 osoby z art. 178a § 1 k.k.

O roku 2001 liczba prawomocnie skazanych za prowadzenie pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego systematycznie rosła: z 41 905 w 2001 r. do 73 175 w 2005 r., natomiast w 2006 r. wynosiła 68 657.

Dane o prawomocnych orzeczeniach w 2007 r. będą dopiero w sierpniu 2008 r.

Największa dynamika skazań za ten czyn była przy orzeczeniach kary ograniczenia wolności: z 4 030 w 2001 r. do 9 413 w 2005 r. i 7 288 w 2006 r. Na grzywnę samoistną skazano w 2001 r. 17 645 osób zaś w 2006 r. 23 906 t.j. odpowiednio: od 42,1% w 2001 r. do 34,8% w 2006 r.

Na karę pozbawienia wolności w roku 2001 skazano 20 213 osób zaś w 2006 r. 37 338. t. j. odpowiednio 48,2% w 2001 r. do 54,4% w 2006 r.

Zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych w trybie art. 42 §1 i 2 kk¹ w roku 2001 orzeczono łącznie wobec 37 632 osób zaś w roku 2006 wobec 64 492.

Zauważyć należy, że znaczna jest liczba skazań z art. 178 k.k., który mówi o ucieczce z miejsca zdarzenia, w sytuacji prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości i spowodowanie wymienionych w dyspozycji tego przepisu przestępstw: w 2001 r. było 1 257 skazań i następował wzrost tej liczby do wysokości w 2005 r. do 2 199. i spadek w 2006 r. do 1 662. Przy tym czynie karę pozbawienia wolności orzekano w ok. 98%.

Powyżej wskazano wyłącznie orzeczenia wobec kierowców (tj. prowadzących pojazd mechaniczny). aczkolwiek nie wyróżnia się ich spośród rodzajów ruchu, natomiast zdecydowanie większą liczbę skazań niż wymienione wyżej i o zdecydowanie większej dynamice stwierdza się za przestępstwo „prowadzenia ... innego pojazdu niż określony w §1”.

W 2001 r. za czyny z art. 178a § 2 k.k. skazano łącznie 33 718 osób w tym: na karę ograniczenia wolności 8 377, na samoistną grzywnę 14 855 natomiast na karę pozbawienia wolności 10 476. W roku 2006 skazano łącznie już 76 460 osób w tym: na karę ograniczenia wolności 24 240, na samoistną grzywnę 24 369 natomiast na karę pozbawienia wolności 27 640.

Odnosnie prawomocnych rozstrzygnięć w sprawach o wykroczenia dane odniesione są do sumy liczb z 2001 roku: do dnia 16 października 2001 roku orzekały kolegia ds. wykroczeń, a od dnia 17 października tegoż roku – sądy.

Analogicznie, jak w sytuacji, gdy opisywano przestępstwa, tak i w wypadku wykroczeń kierowcą jest osoba prowadząca pojazd mechaniczny, tj. omówione zostaną orzeczenia dot. art. 87 §1 k.w., oraz orzeczenia dotyczące prowadzenia innych pojazdów w stanie po użyciu alkoholu (...) lub spowodowanie zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym (art. 86 §2 k.w.).

Liczba orzeczeń za wykroczenia z art. 87 §1 k.w. w 2001 r. wynosiła 25 701, w 2002 r. wynosiła 12 628, w 2006 r. wynosiła 16 859.

Liczba orzeczeń za wykroczenia innych osób będących pod wpływem alkoholu powodujących zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym t.j. z art.86 §2 k.w. wynosiła w 2001 r. 10 738, w roku 2002 wynosiła 8 507, w roku 2006 wynosiła 8 849.

Łączna liczba orzeczeń wobec kierowców prowadzących pojazdy mechaniczne pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego wynosiła:

Lata	Orzeczenia wobec kierowców prowadzących pojazdy mechaniczne pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego				Orzeczenia wobec osób innych będących pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego powodujących zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym, lądowym i powietrznym				Orzeczenia wobec osób powodujących zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Łącznie (rubr. 4+8+9)
	art. 87§1 kw	art. 178 kk	art. 178a §1kk	razem (r.1 do 3)	art. 86 §2 kw	art. 87§2 kw	art. 178a §2kk	razem (r.5 do 7)	86§1 kw	
6	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001	25 701	1 257	41 905	68 863	10 738	13 934	33 718	58 390	58 480	185 733
2002	12 628	1 897	62 362	76 887	8 507	5 147	52 256	65 910	40 884	183 681
2003	13 837	1 899	64 860	80 596	10 826	5 910	65 050	81 786	52 543	214 925
2004	13 673	2 159	71 762	87 594	9 858	5 579	74 456	89 893	49 325	226 812
2005	15 264	2 199	73 175	90 638	9 893	6 524	79 985	96 402	45 134	232 174
2006	16 859	1 662	68 657	87 178	8 849	8 791	76 460	94 100	45 828	227 106
Razem	97 962	11 073	382 721	491 756	58 671	45 885	381 925	486 481	292 194	1 270 431

W ciągu sześciu lat od zmiany przepisów skazano i ukarano łącznie sprawców: 491 756 kierowców będących pod wpływem alkoholu, innych osób będących pod wpływem alkoholu 486 481, a łącznie powodujących zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym (lądowym, powietrznym) 1 270 431 osób.

Z danych otrzymanych z Policyjnego systemu „Temida” dot. zakończonych postępowań przygotowawczych według czasu trwania postępowań dot. przestępstw drogowych w latach 2004 – 2007 wynika, że w 2004 r. łącznie zakończono 194 798 postępowań w tym:

w terminie do 1 miesiąca 93 783,
w terminie do 3 miesięcy 17 887,
w terminie do 6 miesięcy 8 349
w terminie do 1 roku 787.

W roku 2005 łącznie zakończono 211 653 postępowania w tym:

w terminie do 1 miesiąca 96 273,
w terminie do 3 miesięcy 19 906,
w terminie do 6 miesięcy 9 767,
w terminie do 1 roku 852.

W 2006 r. zakończono łącznie 210 896 postępowań w tym:

w terminie do 1 miesiąca 97 486,
w terminie do 3 miesięcy 19 710,
w terminie do 6 miesięcy 10 356,
w terminie do 1 roku 905.

W roku 2007 zakończono łącznie 193 802 postępowań w tym:

w terminie do 1 miesiąca 63 321,
w terminie do 3 miesięcy 17 108,
w terminie do 6 miesięcy 11 445,
w terminie do 1 roku 1 199.

2 wypracowania

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Jacek Czaja
PODSEKRETARZ STANU